

Nr 81.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1951/52 m. m.; given Stockholms slott den 9 februari 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Bemyndigande begäres att under budgetåret 1951/52 reglera priserna å fisk samt exporten av fisk enligt i huvudsak samma grunder, som tillämpats under innevarande budgetår.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, vissa frågor angående regleringen av priserna på fisk m. m. och organisationen av exporten av fisk samt anför därvid följande.

Inledning.

I förordningen den 17 juni 1948 (nr 311) om viss reglering av handeln med fisk, m. m., vilken förordning erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1952, äro bestämmelser meddelade om handelsreglering — grundad på auktorisation av s. k. producentföreningar — och om prisregleringsavgift å fisk. Enligt kungörelsen den 9 juni 1950 (nr 248) om förbud mot utförsel av fisk av vissa slag får svenskfångad sill, skarpsill, makrill, torskfiskar och strömming med vissa undantag icke utföras ur riket utan exportlicens från statens jordbruksnämnd.

Genom beslut den 9 juni 1950 bemyndigade Kungl. Maj:t statens jordbruksnämnd att för tiden till och med den 30 juni 1951, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som angivits i proposition nr 202 till 1950 års riksdag samt jordbruksutskottets utlåtande nr 44/1950, anordna reglering av priserna på fisk samt av exporten av fisk av vissa slag ävensom förordna om upptagande av prisregleringsavgift enligt 5 och 7 §§ nämnda förordning. I samma beslut föreskrev Kungl. Maj:t, att de tre s. k. prisregleringsföreningarna, nämligen Ostkustfisk, centralförening u. p. a., Västkustfisk, förening u. p. a. och Sydkustfisk, förening u. p. a. skulle få åtnjuta fortsatt räntefrihet till och med den 30 juni 1951 å dem beviljade statslån å respektive 500 000, 2 500 000 och 500 000 kronor.

I skrivelse den 23 januari 1951 har *statens jordbruksnämnd* framlagt förslag rörande pris- och exportregleringen på fisk efter den 30 juni 1951 m. m. Nämnden har anmält, att den i förevarande frågor samrått med *fiskeristytelsen*, vilken förklarar sig i sak biträda nämndens synpunkter och förslag.

Statens priskontrollnämnd har i skrivelse den 8 februari 1951 framfört sina synpunkter i fråga om de av jordbruksnämnden berörda frågorna, vilka äro av betydelse i prishänseende.

Därjämte har *Sveriges fiskares riksförbund* den 5 februari 1951 till jordbruksdepartementet inkommit med en skrift angående prisregleringen på fisk. I detta sammanhang torde jag även få anmäla, att *förbundet* den 6 september 1950 gjort framställning om att åtgärder skola vidtagas för att åstadkomma en tillfredsställande inkomstnivå för fiskarena.

Prisregleringen m. m.

Innebörden av den nu tillämpade regleringen av priserna på fisk. Prisregleringen innebär i huvudsak att jordbruksnämnden, i samråd med statens priskontrollnämnd, för västkusten och sydkusten efter överläggningar med fiskareorganisationerna därstädes fastställer minimipriser på de viktigaste fiskslagen samt för ostkusten, enligt uppgörelser med föreningen Ostkustfisk, godkänner garantipriser å saltströmming samt partinoteringarna å färsk strömming. Regleringen förutsätter vidare, att fisk, för vilken nämnda minimipriser eller garantipriser icke kunna utfås, övertages såsom överskott och nyttiggöres av vederbörande regleringsförening. Till denna verksamhet erhålla föreningarna av jordbruksnämnden vissa statliga bidrag, beträffande strömming prisutjämningsmedel och i övrigt s. k. pristillägg. Bidragen på väst- och sydkusten utgå för närvarande i princip oberoende av sättet för fisköverskottets tillvaratagande. Däremot är bidraget på ostkusten begränsat till prisutjämning på salt strömming och, under vissa förutsättningar, på färsk strömming som användes till djurföda eller säljes för export. Ett bemyndigande för jordbruksnämnden att utvidga prisregleringen å strömming till foder- och konservströmming har hittills icke behövt tagas i anspråk. Icke heller har en av livsmedelskommissionen tidigare förordad prisreglering å torsk på ostkusten norr om Blekinge enligt det för väst- och sydkusten gällande systemet hittills kunnat organisatoriskt genomföras av ostkustens fiskaresammanslutningar.

Kostnaderna för prisregleringen täckas i första hand av prisregleringsavgifter. Dessa utgå för svenskfångad fisk med fem procent av inköpssumman för fisk, som ilandföres å västkusten, med fyra procent av inköpssumman för torsk och sill, som ilandföres på sydkusten, samt med två öre per kilogram för strömming. För färsk och frusen saltvattensfisk, som importeras till riket, utgör regleringsavgiften fem procent av fiskens värde på införselorten. Från och med den 1 juli 1950 upptages regleringsavgift även på beredd importsill med undantag av islandssill samt sådan stor- och vårsill, som fångats i farvattnen utanför Norge. Sistnämnda avgift utgår med fyra procent av fiskens värde å införselorten. Då en viss disproportion föreligger mellan avgiften för strömming och de beräknade kostnaderna för strömmingsregleringen har jordbruksnämnden i princip beslutat om en höjning av denna avgift med ett öre per kilogram.

Prisregleringsföreningarnas behov av rörelsemedel täckes till stor del av de förut omfördälda statslånen. Föreningarna Väst kustfisk och Sydkustfisk åtnjuta, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1947 och den 9 juni 1950, därutöver rätt att i riksbanken mot sedvanlig ränta utbekomma lån å ett belopp av intill 2 500 000 respektive 2 000 000 kronor.

Jordbruksnämnden. Jordbruksnämnden ger i sin skrivelse den 23 januari 1951 först en översikt av fångst- och prisutvecklingen inom fisket samt lämnar i anslutning därtill vissa uppgifter angående exporten av fisk och fiskprodukter, fiskkonsumtionen inom landet och prisutvecklingen för fiskets förnödenheter.

Vad *fångstutvecklingen* beträffar erinrar jordbruksnämnden om att det svenska havsfisket under de senaste åren redovisat fångster, som legat omkring 50 procent över förkrigsnivån. Fångstökningen har möjliggjorts bland annat genom den utbyggnad av fiskeflottan som ägt rum under det senaste årtiondet. Nämnden upplyser att fångstkvantiteten år 1948 var 185 miljoner kg och år 1949 (preliminärt) 179 miljoner kg. Enligt hittills för nämnden tillgängliga statistiska uppgifter kommer 1950 års fångstmängd att ungefärligen motsvara eller något understiga 1949 års och ligga mellan 175 och 180 miljoner kg. Jämväl fångstvärdet, som år 1949 enligt preliminära uppgifter var cirka 103 miljoner kronor, beräknas komma att ligga vid eller något under 1949 års tal.

Till belysande av *fiskprisernas utveckling efter införandet av nuvarande prisregleringssystem* under våren 1946, jämfört med tiden närmast dessförinnan, har jordbruksnämnden sammanställt uppgifter om vissa genomsnittliga fiskarepriser. Dessa uppgifter torde, såvitt de avse tiden från och med tredje kvartalet 1946, få återgivnas i en vid detta protokoll såsom *bilaga 1* fogad tablå. Priserna avse västkustfisk samt torsk och sill vid sydkusten — sammanställda med minimipriserna på viktigare fiskslag — ävensom partipriserna på strömming i Stockholm, allt kvartalsvis från och med tredje kvartalet 1946 till och med samma kvartal 1950.

Beträffande den prisutveckling, som belyses av tablån, anför jordbruksnämnden följande.

För västkustens vidkommande har en avsevärd sänkning av genomsnittspriserna ägt rum under första halvåret 1950 jämfört med motsvarande tid 1949. För tredje kvartalet 1950, jämfört med samma tid 1949, kan däremot redovisas någon höjning av genomsnittspriserna. Erinras må i detta sammanhang, att västkustfisket under första halvåret 1950 uppvisar en större fångstmängd än under samma tid 1949, medan däremot under 1950 års tredje kvartal en minskning skett av fångstmängden i förhållande till tredje kvartalet 1949. För sydkustsill har under de tre första kvartalen 1950, jämfört med samma tid 1949, skett en ej oväsentlig sänkning av genomsnittspriserna, medan för torsken på sydkusten endast redovisas smärre prisändringar. Att märka är härvid, att torskfisket på sydkusten under år 1950 uppvisar en ganska betydande nedgång i tillförseln, medan sillfisket därstädes under de båda åren varit av ungefärligen samma omfattning. Av tablån torde vidare kunna utläsas, att genomsnittspriserna för västkustsill

och sydkusttorsk även under det gångna året legat rätt nära de för dessa fiskslag gällande minimiprisnivåerna.

Såsom av tablån framgår ha de under det gångna året gällande minimipriserna ej undergått några väsentliga förändringar. Belysande i viss mån för marknadsutvecklingen under år 1950 är, att av den på västkusten under nämnda år ilandförda fisken tillhoppa 29,1 miljoner kg icke uppnått gällande minimipriser utan omhändertagits som överskott av prisregleringsföreningen och undandragits färskmarknaden. För sydkustens prisregleringsområde utgjorde kvantiteten överskottsfisk år 1950 5,2 miljoner kg. Relativt sett beräknas överskotten ha motsvarat för västkusten 28 och för sydkusten 21 procent av ilandförda fångster mot 22 respektive 25 procent under år 1949. Sistnämnda års totala fisköverskott (i nyss angiven mening) på väst- och sydkusten uppgick till cirka 30 miljoner kg mot cirka 34 miljoner kg år 1950. Fångstbegränsningar ha upprätthållits på annan sill än vintersill i storleksgrupp 1 under hela det gångna året samt på makrill (garnmakrill) under våren och sommaren. Fångstransonen beträffande sillen och sommarmakrillen har gällt viss högsta kvantitet per man och vecka samt beträffande vårmakrillen inneburet begränsning av garnantalet. Vid fiske efter fladensill har ransonen omfattat viss kvantitet per man och fångstresa. Även för sydkusttorsk har under våren 1950 på grund av då rådande exportsvårigheter måst upprätthållas en viss fångstbegränsning, som även den gällt per man och vecka.

Jordbruksnämnden upplyser, att exporten av fisk och fiskprodukter, inklusive den utrikes ilandföringen, under år 1950 varit av ungefär samma omfattning som under år 1949, då den utgjorde cirka 66 miljoner kg till ett värde av 40,5 miljoner kronor. Den utrikes ilandföringen till och med september 1950 omfattade en 5 miljoner kg större kvantitet än under motsvarande period år 1949.

Den inhemska avsättningen av fisk har under det gångna året enligt nämndens beräkningar visat en fortsatt nedgång. Enligt konsumtionsundersökning, som utförts inom livsmedelskommissionen, konsumerades år 1948 i landet totalt 121 miljoner kg fisk och fiskprodukter, medan för år 1949 redovisas 115 miljoner kg. Bland annat på grund av de ökade fisköverskotten samt den omständigheten, att den ganska väl kända tillförseln av färsk fisk till Stockholmsmarknaden under tiden januari—oktober 1950 uppgått till 12,1 miljoner kg mot 13,4 miljoner kg under motsvarande tid 1949 räknar nämnden med en fortsatt nedgång för år 1950.

Beträffande *prisutvecklingen för fiskets förnödenheter* anför jordbruksnämnden, att priserna under år 1950 höjts på bland annat motorbrännolja och smörjolja, fisklådor och vissa fiskredskap. Motorbrännoljan, som i december 1949 kostade 20 öre per liter (i 0-zon), kostar sålunda nu 22 öre per liter. Ytterligare prishöjning på denna olja är icke utesluten. Priset på 45-kilos fisklådor, vilka till en tredjedel bekostas av fiskarena, var för ett år sedan 1,70—1,85 kronor per styck men är nu 2 kronor 40 öre per styck. Priset på grova nätslingor, vilka ingå i en vanlig typ av sillgarn, har höjts från cirka 12 kronor till över 17 kronor per kilogram. För strömmingsskötar av visst slag väntas priset stiga från omkring 93 kronor till omkring 125 kronor per styck. Nämnden anmärker, att dessa fördyringar av fiskredskapen först

så småningom helt slå igenom som kostnadsstegring för fiskets utövare, enär nyanskaffningen av redskapen sker allteftersom det gamla beståndet måste förnyas. Enligt 1945 års fiskeriutrednings beräkningar skulle fiskredskapen ha en genomsnittlig livslängd på två å tre år. Jordbruksnämnden framhåller slutligen att kostnaderna för nyanskaffning av båtar och motorer givetvis stiga som en följd av ökade materialkostnader och höjda arbetslöner samt att de stegrade levnadskostnaderna medföra höjda kostnader för fiskets arbetskraft.

Beträffande *det ekonomiska resultatet av statens hittillsvarande verksamhet med avseende å prisregleringen å fisk* hänvisar jordbruksnämnden till en tablå, vilken torde få bifogas detta protokoll såsom *bilaga 2*.

Såsom framgår av tablåen utgjorde behållningen av prisregleringsmedel den 1 januari 1951 ej fullt 1,3 miljoner kronor mot nära 3,4 miljoner kronor ett år tidigare. Den huvudsakliga anledningen till denna nedgång är att utbetalningarna av pristillägg och prisutjämningsmedel för fisköverskott stigit avsevärt. Enligt nämnden har det särskilt gällt överskott å makrill och strömming. Nämnden anmärker att ytterligare utbetalningar av relativt stora belopp skett efter årsskiftet för att täcka förluster på överskottsströmming av 1950 års fångst.

Nämnden betecknar de tre prisregleringsföreningarnas ekonomiska ställning såsom tillfredsställande. Ostkustfisk och Sydkustfisk innehade vid årsskiftet endast obetydliga varulager samt redovisa tillgångar, föreningen Sydkustfisk främst kundfordringar, i huvudsak motsvarande föreningarnas statslån. Föreningen Väst kustfisk hade vid årsskiftet banktillgodohavanden, överstigande föreningens skulder, och dessutom ett lager salt sill, som i anskaffning betingat ett värde av drygt 1 miljon kronor. Detta parti hade till största delen redan sålts för export på relativt tillfredsställande villkor.

Jordbruksnämnden behandlar härefter *frågan om grunderna för prisregleringen å fisk efter utgången av innevarande budgetår*. Nämnden upp lyser därvid, att den berett representanter för vederbörande fiskareorganisationer samt för sammanslutningar av fiskhandlare och saltsillhandlare m. fl. tillfälle att vid överläggningar med nämnden framföra sina synpunkter i frågan. Överläggningar ha därefter även ägt rum med nämndens råd i fiskefrågor.

Fiskareorganisationerna ha, enligt vad nämnden meddelar, uttryckt sin tillfredsställelse med det hittills tillämpade regleringssystemet och förordat, att prisreglering även i fortsättningen skall få anordnas enligt de grunder, som innefattas i nuvarande bemyndiganden för nämnden. Prisregleringsföreningarna ha anhållit att de statslån, som de inneha, skola få åtnjutas räntefritt även under nästkommande budgetår (utom Väst kustfisks och Sydkustfisks riksbankskrediter). Såsom skäl för denna begäran ha föreningarna åberopat, bland annat, att statsverket räntefritt disponerade behållningen i regleringskassan. Från fiskarehåll ha vidare framställningar gjorts om en uppjustering av minimipriserna på fisk med hänsyn till den

prisstegring, som ägt rum å fiskets förnödenheter, och till den allmänna fördyring, vilken väntades i samband med sloandet av de statliga subventionerna. Sydkustfiskarena slutligen ha anhållit, att, därest behov framdeles skulle uppkomma av en prisreglering jämväl för å sydkusten ilandförd makrill, horngädda och skrubba, möjlighet skulle föreligga att genomföra en sådan reglering.

Färskfiskhandelns representanter ha likaledes förordat ett bibehållande av det nuvarande prisregleringssystemet.

Enligt vad nämnden upplyser ha saltsillhandlare och liknande företagare vid sammanträde i november 1950 förklarat sig vilja i skrivelse till nämnden närmare utveckla sina synpunkter i ämnet. Nämnden erinrar i detta sammanhang om att man från saltarehåll tidigare framställt önskemål om fastare former för konsultation mellan olika intressenter i viktigare frågor rörande minimiprisernas avvägning. Det är jordbruksnämndens uppfattning, att det till nämnden knutna rådet i prisregleringsfrågor på fiskets område kan fungera såsom organ för en dylik konsultation.

Jordbruksnämnden anför att den för egen del finner övervägande skäl tala för att det nuvarande systemet för prisregleringen på fisk skall bibehållas jämväl under budgetåret 1951/52. Den framhåller att marknadsläget varit sådant att fiskarena fått vidkännas prisnedsättningar å sina produkter under första halvåret 1950 även om för tiden därefter en pridförskjutning uppåt kunnat konstateras. Då genomsnittspriserna för några av de viktigaste fiskslagen legat rätt nära gällande minimiprisnivåer, ha minimipriserna tydligen effektivt bidragit till att hålla priserna på fisk uppe på en högre nivå än den marknadsmässigt betingade. En avveckling eller reduktion av prisstödet skulle därför enligt nämndens mening under i övrigt oförändrade betingelser med all sannolikhet komma att få till följd en sänkning av genomsnittspriserna på fisk.

Nämnden erinrar om att enligt uttalande i propositionen nr 48 till 1948 års riksdag angående stöd åt fiskerinäringen målsättningen för prisregleringarna bör vara, att fiskerinäringens utövare skola ha samma möjligheter som andra befolkningsgrupper att vid rationella produktionsförhållanden uppnå en skälig levnadsstandard och att erhålla sin del i den allmänna välförståndsutvecklingen. På vilket sätt prisregleringarna skola avvägas för att detta mål skall uppnås är, uttalar nämnden, givetvis beroende av en rad mer eller mindre svårberäknliga faktorer, sammanhängande med fångstutveckling, driftskostnader och avsättningsförhållanden.

Till ledning för bedömning av dessa faktorer och deras betydelse för prissättningen på fisk har jordbruksnämnden sammanställt uppgifter ur fiskeristatistiken och livsmedelskommissionens på självdeklarationer grundade undersökningar rörande fiskets inkomster och kostnader. Härom anför nämnden bland annat följande.

Sammanställningarna avse främst västkustfisket, beträffande vilket deklara-tionsundersökningarna i sin nuvarande uppläggning erbjuda en mera fullständig kostnadsredovisning än vad som är fallet med fisket i övrigt. Under efterkrigsåren 1945—1949 har västkustfiskets bruttoavkastning ut-

gjort respektive 67, 62, 58, 75 och 65 miljoner kronor. För 1950 kan motsvarande tal preliminärt angivas till likaledes 65 miljoner kronor. Senast tillgängliga uppgifter om fiskets kostnader avse år 1948, ett år, vilket kännetecknas av betydligt högre bruttointäkter än de kringliggande åren. Under år 1948 redovisas i deklarationsundersökningarna för ca 500 båtlag på västkusten en sammanlagd bruttointäkt av 37,9 miljoner kronor, motsvarande nästan exakt hälften av västkustfiskets totala bruttointäkter samma år. De totala kostnaderna för samma båtlag uppgingo till 15,7 miljoner kronor, varav 8,9 miljoner kronor kommo på driftskostnader och 6,8 miljoner kronor på avskrivningar och underhåll. Bruttointäkterna för de 500 båtlagen för vart och ett av åren 1949 och 1950 kunna approximativt upptagas till en summa, som med 15 procent understiger 1948 års tal, eller omkring 32 miljoner kronor. År 1949 torde kostnaderna för de behandlade båtlagen ha legat vid ungefär samma nivå som närmast föregående år, när den ilandförda fångstmängden varit av samma storleksordning som då och prisnivån i stort sett varit oförändrad. Under angivna förutsättningar skulle under år 1949 för de 500 båtlagen ha uppstått ett överskott att fördela på båt- och redskapsägare samt på deltagare i fisket av ca 16,5 miljoner kronor. Den genomsnittliga produktionskostnaden per kilogram fisk (exklusive arbetskostnaderna) kan beräknas till 25,5 öre, varav 14,5 öre komma på driftskostnaderna. Med ledning av föreliggande uppgifter om prisstegring på olika förnödenheter under år 1950 torde driftskostnaderna under detta år för de berörda båtlagen kunna upptagas till ca 10 miljoner kronor. Avskrivnings- och underhållskostnaderna äro svårare att uppskatta, men kunna anges till ca 7,5 miljoner kronor. De sammanlagda kostnaderna skulle alltså utgöra 17,5 miljoner kronor av en bruttointäkt, som förut angivits till 32 miljoner kronor. Överskottet skulle alltså komma att utgöra 14,5 miljoner kronor mot 16,5 miljoner kronor närmast föregående år. De totala produktionskostnaderna per kilogram fångad fisk skulle stiga från förut avgivna 25,5 till 28 öre och driftskostnaderna från 14,5 till 16 öre. Jämfört med samtidiga minimipriser gäller för år 1950, att de faktiska genomsnittskostnaderna legat på en lägre nivå. Det torde för övrigt kunna antagas, att produktionskostnaderna för den minimiprissatta massfisken ligger under de genomsnittliga kostnaderna för all fångad fisk.

Vad beträffar sydkustfisket och ostkustfisket har deklarationsmaterialet icke bearbetats på sådant sätt, att motsvarande överslagsberäkningar som de nyss gjorda kunna utföras. Det må emellertid nämnas, att sydkustfiskets bruttointäkter under åren 1948 och 1949 legat vid ca 16 miljoner kronor och kunna väntas uppgå till ungefär samma tal även 1950 (det senare halvårets uppgång har ungefär uppvägt nedgången under årets första hälft). Ostkustfisket avkastade 1948 ett brutto av 23,5 miljoner kronor och 1949 ca 21,5 miljoner kronor. För 1950 saknas ännu statistik utom såvitt angår strömmingsfisket. Utbytet av detta synes ha något försämrats sedan närmast föregående år. För såväl sydkust- som ostkustfisket får man på grund av de stigande omkostnaderna räkna med ett sjunkande netto från 1949 till 1950.

Jordbruksnämnden anför vidare, att förenämnda uppgifter om inkomst- och kostnadsutvecklingen visserligen delvis äro approximativa och osäkra men att de dock ge vid handen att fiskarens inkomstläge försämrats under år 1950. Vad angår havsfiskets lönsamhet jämfört med andra näringar, närmast då jordbruket, gäller, att efter förkrigstiden skett en allmän uppgång av inkomstnivån, vilken fört fiskets utövare närmare jordbrukets inkomstläge. Under år 1948, d. v. s. det senaste år för vilket deklarationsupp-

gifter finnas bearbetade, lågo inkomsterna för fiskare på västkusten högre (detta gäller även år 1947) men för fiskare på sydkusten och på ostkusten lägre än inkomsterna för jordbrukare i motsvarande distrikt. Nämnden anmärker, att en jämförelse mellan inkomsterna inom jordbruket och fisket på grundval av deklarationsundersökningarna kompliceras av att i dessa undersökningar för jordbrukets del endast redovisas självägande jordbrukare (dock ej sådana med mer än 30 ha åker) men ej lantarbetare, medan för fisket medtagas såväl båtägare som andra yrkesutövare. Nettointäkterna inom fisket synas, trots den försämring som skett under den senaste tiden, fortfarande ligga närmare jordbrukarnas inkomster än vad som var fallet närmast före kriget.

Jordbruksnämnden upplyser i detta sammanhang om att vissa undersökningar för närvarande pågå eller planerats för att närmare klarlägga produktionskostnaderna inom fisket. Sålunda försiggår inom Svenska västkustfiskarnas centralförbund, under viss medverkan av och under full insyn från nämndens och vissa andra myndigheters sida, en undersökning rörande det betydelsefulla fladenfisket. Sedan undersökningen granskats av en särskild delegation med representanter för förbundet och myndigheterna, är den avsedd att läggas till grund för vårens förhandlingar om minimipriser på fladensill. Liknande undersökningar, i nämndens eller i vederbörande fiskaresammanslutningars regi, planeras skola igångsättas inom den närmaste tiden beträffande makrill, sydkusttorsk och strömming.

Vad beträffar det svenska fiskets framtidsutsikter räknar nämnden med att fångskvantiteterna åtminstone för det närmaste året komma att ligga på ungefärligen nuvarande nivå. Nämnden förutsätter härvid, att fisket skall rationaliseras i behövlig omfattning samt att försiktighet skall iakttagas vid ransonering eller annan reglering av fångsterna. Vid fastställande av fångstbegränsningar anser nämnden hänsyn böra tagas till fiskebåtarnas kapacitet så att en fortsatt rationalisering av fisket icke motverkas. Nämnden framhåller att det är svårt att ange hur förhållandet mellan fångster och fångstkapacitet utvecklats, enär en någorlunda fullständig investeringsstatistik saknas. Investeringarna i fisket under senare år förklaras dock ha varit betydande.

Avsättningen på fisk på den inhemska marknaden finner jordbruksnämnden knappast kunna ökas i någon mera avsevärd omfattning, om icke fiskpriserna sänkas kraftigt eller en kostsam propaganda för ökad fiskkonsumtion igångsättes. Slopandet av de statliga subventionerna på andra livsmedel kan dock få till följd en ökad efterfrågan på fisk. Nämnden framhåller betydelsen för avsättningen av att lämpliga transportmedel, ej minst i fråga om järnvägstransporterna, tillhandahållas i erforderlig omfattning.

Jordbruksnämnden understryker att vid bedömandet av avsättningsfrågan framför allt måste beaktas, att det svenska havsfisket i betydligt högre grad än före kriget är en exportnäring. Lönsamheten av fisket är därför i ökad utsträckning beroende av utfallet av exporten. Nämnden framhåller i detta sammanhang den utveckling som, gentemot tidigare uttalade farhågor

om fortsatt konjunkturförsämring på exportmarknaderna, kommit till synes i de förut redovisade exportsiffrorna för år 1950. Denna utveckling förklaras åtminstone delvis sammanhånga med en av rådande världspolitiska spänning föranledd ökad efterfrågan. Nämnden anmärker att under den senaste tiden ingångna arrangemang även undanröjt handelspolitiska hinder för fiskarens avsättning av en rätt stor del av deras produkter under år 1951. Å andra sidan synas stigande svårigheter göra sig gällande beträffande exporten till vissa marknader. Med en del av de tidigare viktigaste exportländerna saknas ännu uppgörelse.

I fråga om minimipriserna uttalar jordbruksnämnden, att en kostnadsökning icke utan vidare bör föranleda att dessa skola höjas. Avgörande härvidlag bör vara om den hittillsvarande prisnivån efter närmare utredning visar sig otillräcklig för att i fortsättningen ge fiskarena en skälig inkomst. Även då denna förutsättning uppfyllts anser nämnden försiktighet böra iakttagas vid höjning av minimipris, så att höjningen icke försvårar avsättningen på den inhemska marknaden eller på export. Redan de hittills rådande minimipriserna ha i sådant avseende varit föremål för anmärkningar från vissa håll. Nämnden anmärker att för sydkustens prisregleringsområde förutsättningar ansetts föreligga för en höjning av minimipriserna på torsk med genomsnittligt 15 procent från och med den 22 januari 1951.

Den utvidgning av prisregleringen å fisk till att avse även makrill, horn-gädda och skrubba, som sydkustfiskarena ifrågasatt anser nämnden för närvarande icke vara erforderlig. Därest emellertid förhållandena skulle ändra sig och övertygande skäl för en sådan utvidgning anföras av sydkustfiskarena, förklarar sig nämnden dock icke vilja motsätta sig ett genomförande härav. Nämnden förutsätter, att utvidgningen kan ske utan att den totala kostnadsramen för prisregleringen på sydkusten nämnvärt överskrides.

Med hänsyn till prisregleringsverksamhetens omfattning förordar jordbruksnämnden, att regleringsföreningarna skola få disponera hela det dem tillerkända statliga lånekapitalet, däribland de till föreningen Västkustfisk och föreningen Sydkustfisk beviljade riksbankskrediterna, jämväl för tiden efter den 30 juni 1951 tills vidare.

Jordbruksnämnden erinrar i detta sammanhang om att det av ett uttalande av föredragande departementschefen i propositionen nr 202 till 1950 års riksdag framgår, att prisregleringsföreningarna förutsättas icke skola få behålla räntefriheten på sina statslån efter utgången av innevarande budgetår. Nämnden framhåller emellertid, att ökade anspråk i form av höjda garantipriser kunna komma att ställas på prisregleringsföreningarna till följd av omkostnadsstegringar och den allmänna fördyringen i levnadskostnaderna. Med hänsyn härtill har nämndens råd för fiskregleringsfrågor enhälligt förordat, att fortsatt räntefrihet för prisregleringsföreningarnas lån (med undantag för riksbankskrediterna) skall beviljas för ytterligare ett budgetår. Nämnden förklarar sig för sin del icke ha något att erinra mot att så sker.

Vad angår *medelsbehovet för den fortsatta utbetalningen av pristillägg*

och prisutjämningsbidrag uttalar nämnden, att prisregleringen i princip bör vara självförsörjande, d. v. s. den bör handhavas så, att utgifterna för densamma täckas av regleringsavgifter enligt nuvarande grunder ävensom av det till prisregleringen överförda beloppet från clearingkassan för fisk. I vart fall finner nämnden icke nu tillräcklig anledning föreligga att ifrågasätta anslag på riksstaten för prisregleringen på fisk.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer jordbruksnämnden, bland annat, att Kungl. Maj:t skall meddela beslut i fråga om prisregleringen på fisk under budgetåret 1951/52 i huvudsaklig överensstämmelse med vad nämnden föreslagit.

Sveriges fiskares riksförbund. I sin framställning angående prisregleringen framlägger förbundet sina synpunkter på det svenska fiskets nuvarande ekonomiska läge. Förbundet redogör därvid för den inkomst- och kostnadsutveckling, som jordbruksnämnden redan berört i sin skrivelse. Förbundets uppgifter om fiskets inkomster och kostnader grundas på samma material som jordbruksnämndens redogörelse i ämnet och visa samma utvecklingstendens.

Förbundet anför att fiskets lönsamhet försämras under trycket av sjunkande inkomster och stigande kostnader och att denna försämring får desto allvarigare följder för fiskarebefolkningen som levnadskostnaderna samtidigt stiga. Förbundet framhåller att, medan övriga samhällsgrupper under senare tid erhållit betydande kompensation för de fördyrade levnadskostnaderna, har fiskarebefolkningens inkomstläge sjunkit. Det uttalar att prisregleringsföreningarna böra erhålla möjlighet att genomföra den höjning av minimi- och garantipriser, som motsvarar det nuvarande kostnadsläget och som erfordras för att fisket skall uppnå skälig lönsamhet. Enligt förbundets mening är det nödvändigt att under kommande budgetår ökade medel på ett eller annat sätt skola ställas till förfogande för finansieringen av prisregleringen på fisk.

Innehållet i förbundets redogörelse för fiskets lönsamhet torde här få återgivas närmare. Förbundet anför i detta hänseende bland annat följande.

I olika sammanhang har konstaterats, att det svenska fiskets lönsamhet under mellankrigsperioden var synnerligen otillfredsställande. En av livsmedelskommissionen utförd deklaraionsundersökning har visat, att år 1938 genomsnittsinkomsten för en svensk yrkesfiskare icke ens nådde upp i 1 000 kronor. Häri inträdde under kriget en förändring och fram till år 1943 befann sig fiskets lönsamhet i raskt stigande. Nämnda år låg enligt deklaraionsundersökningarna yrkesfiskarens genomsnittliga inkomst vid närmare 4 000 kronor. Därmed hade fisket i stort sett uppnått en lönsamhet jämför- lig med jordbrukets förbrukningsdelar under 30 ha.

Därefter har fiskets lönsamhet emellertid varit på tillbakagående och icke ens i kronor räknat har fiskaren sedermera uppnått den årsinkomst, som han hade under år 1943. Senast offentliggjorda undersökning avser år 1948 och visar en medelinkomst för en yrkesfiskare på icke fullt 3 000 kronor. Beloppet är som synes betydligt lägre än inkomsten år 1943, vartill kommer försämringen i kronans köpkraft.

Fisket hade därmed åter förts ned i ett lägre inkomstläge än jordbruket. De hittills nämnda siffrorna avse den taxerade nettoinkomsten av fiske. Vid jordbruksnämndens jämförelse mellan fiske och jordbruk användes i stället uppgifterna om den totala taxerade inkomsten. Dessa visa att år 1948 endast 16 procent av jordbrukarna men 35 procent av fiskarna hade en inkomst icke överstigande 3 000 kronor.

Vad som i dagens läge bekymrar det svenska fiskets utövare är emellertid i främsta rummet den ytterligare försämring av lönsamheten som ägt rum sedan år 1948. Denna beror på dels en sjunkande prisnivå på fiskets produkter, dels en kraftig och fortfarande pågående höjning av priserna på fiskets förnödenheter. Försäljningen i Göteborgs fiskhamn har sjunkit från 42,6 miljoner kronor under 1948 till 35,0 miljoner kronor under 1949 för att under 1950 gå ned ytterligare till 34,3 miljoner kronor. Från år 1949 till 1950 har medelpriset reducerats från 56,2 till 52,2 öre/kg.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex visar enligt senaste uppgift (oktober 1950), att sedan år 1935 prisnivån på fisk stigit med endast 87 procent mot 116 procent för kött och 105 procent för fläsk. Sedan under de senaste månaderna subventioneringen av jordbruksprodukternas priser till en del borttagits, har prisklyftan mellan fiskets och jordbrukets produkter blivit ännu större. Ytterligare kan anföras att enligt en undersökning av priskontrollnämnden (12/6 1950) från år 1946 (normalpristiden) till maj 1950 detaljhandelspriset i Stockholm för ett antal fiskslag (sill, kolja, makrill, torsk, vitling, rödspätta, aborre och gädda) stigit med i genomsnitt endast 3 öre/kg, samtidigt som detaljhandelsmarginalen i Stockholm ökats med 22 öre/kg. Det betyder, att fiskhandelns inköpspris under denna tid pressats ned med 19 öre/kg.

Denna nedgång i inkomsterna äger rum samtidigt som fiskets kostnader befinna sig i kraftigt stigande. Jordbruksnämndens förutnämnda deklara-tionsundersökning gav vid handen, att för de större fiskebåtarna på västkusten driftskostnaderna under 1948 uppgingo till 24 procent av fångstvärdet. En av Svenska västkustfiskarnas centralförbund företagen bearbetning av båtdeklarationerna visar för båtar av samma storleksordning under år 1949 en höjning av driftskostnaderna på 31,5 procent. För år 1950 föreligger ännu icke något motsvarande material, men en särskild undersökning har gjorts av kostnaderna för fladenfisket under säsongen 1950. Denna visar driftskostnader uppgående till icke mindre än i runt tal 40 procent av fångstvärdet. Härtill komma utgifterna för båt och redskap, vilka enligt sistnämnda undersökning uppgå till 25 procent av fångstvärdet. Av det belopp fisken betingar vid försäljning avgå sålunda 65 procent i kostnader, så att fiskaren själv behåller endast 35 procent.

Sedan fladenssäsongen 1950 ha prisstegringar varierande mellan 10 och 70 procent drabbat fiskets förnödenheter. Därjämte äro ytterligare höjningar att vänta.

I sin framställning den 6 september 1950 om åtgärder för att åstadkomma en tillfredsställande inkomstnivå för fiskarna uttalar förbundet, att det anser nödvändigt att fiskarna skola erhålla statens hjälp för att nedbringa fiskets kostnader, att tillräckliga anslag skola ställas till förfogande för modernisering och rationalisering av fiskerinäringen, samt att staten skall stödja upprätthållandet av skäliga priser på fiskets produkter och den svenska marknaden reserveras för svenska fiskares produkter i den utsträckning som erfordras härför.

Statens priskontrollnämnd. I huvudfrågan om fortsatt prisreglering på fiskets område förordar priskontrollnämnden att sådan reglering skall ske efter i huvudsak samma grunder, som gällt under föregående budgetår.

Priskontrollnämnden ansluter sig till jordbruksnämndens ståndpunkt, att prisregleringen i nuvarande läge bör vara självförsörjande, d. v. s. helt finansieras genom regleringsavgifter. Nämnden anför att avgifterna, vilka sedan år 1946 utgått enligt i stort sett oförändrade grunder med undantag av att avgiften för strömming höjts år 1947 och att en regleringsavgift för viss importerad sill införts under år 1950, under de tre första åren varit tillräckliga för att täcka de med regleringen förenade kostnaderna. Från och med år 1949 hade emellertid ett omslag inträffat. Särskilt markant vore förändringen beträffande år 1950, då utgifterna beräknades överstiga inkomsterna med omkring 1,7 miljoner kronor.

Priskontrollnämnden förklarar sig anse det betänkligt om det förhållandet, att nu gällande regleringsavgifter ej täcka utgiften för pristillägg å fångstöverskott, skulle få föranleda att avgifterna höjas eller att omfattningen av avgiftsområdet vidgas. Differenserna kunna nämligen bland annat bero på att hittillsvarande minimipriser och pristillägg ej baserats på verkliga kostnadskalkyler för respektive fiskslag. I vissa fall synas minimipriserna och pristilläggen ha fastställts för högt vilket medfört att alltför stora fångstöverskott uppstått. Föreligger det disproportion mellan avgifterna och kostnaderna för regleringen beträffande visst fiskslag bör en ingående undersökning rörande de olika faktorer, som medverkat hertill, företagas innan andra åtgärder vidtagas. Nämnden anmärker även att den avvägning av pristillägget i förhållande till minimipriset, som skett i fråga om makrill, under de senaste två åren medfört att garantipriset helt sammanfallit med minimipriset. Det är under sådana förhållanden förklarligt att de pristillägg, som utbetalats, kommit att uppgå till avsevärda belopp. Enbart för makrillfisket har prisstödet för västkustens vidkommande under år 1950 uppgått till omkring 925 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda understryker priskontrollnämnden betydelsen av att minimipriserna och pristilläggen avvägas på grundval av verkliga kostnadskalkyler. I betraktande av det nära sambandet mellan konsumentprisnivå, minimipriser, pristillägg och prisregleringsavgifter finner nämnden det lämpligt, att i fortsättningen icke endast minimipriserna utan jämväl pristilläggen och regleringsavgifterna skola fastställas i samråd med nämnden.

Priskontrollnämnden ifrågasätter vidare om icke summan av de utgående pristilläggen lämpligen skulle kunna begränsas till vissa högsta belopp per budgetår. Dessa belopp skulle hållas inom ramen av vad som inflyter i regleringsavgifter. Härigenom skulle bland annat kunna vinnas att regleringsföreningarna bleve mera angelägna att anpassa minimiprisnivån till de säsongmässiga variationerna. Vidare finner nämnden det vara önskvärt, att kostnadsramen för prisstödet åt fisket i förväg fastställs för hela budgetåret. Därigenom skulle en viss konjunkturutjämning mellan goda och dåliga år kunna åstadkommas. Det synes till exempel ej rimligt, att de utbetalade

pristilläggen för västkustens del blivit störst under det för fisket mycket goda året 1948.

Priskontrollnämnden finner det slutligen vara av största betydelse för bedömningen av den hittillsvarande prisregleringsverksamheten, att närmare uppgifter skola erhållas om förhållandet mellan fångsternas storlek och den nuvarande fiskeflottans verkliga kapacitet samt om andra hithörande frågor. Enligt vad jordbruksnämnden upplyst i sin skrivelse ha investeringarna inom fisket varit av betydande storlek under senare år. De fångstbegränsningar av olika slag, vilka ofta förekomma inom fiskerinäringen och som för vissa fiskslag återkommer regelbundet, synas nämnden utgöra tecken på en viss överdimensionering, som kan ogynnsamt påverka fiskets lönsamhet. Det vore därför värdefullt att erhålla större klarhet i fråga om investeringarnas inverkan på lönsamheten.

Regleringen av exporten av fisk, m. m.

I sin skrivelse redogör jordbruksnämnden för de åtgärder till främjande av fiskexporten, som nämnden vidtagit med stöd av det bemyndigande den erhållit att reglera exporten. Nämnden anför sålunda, att den i sådana frågor om export av fisk och fiskprodukter, som äro av intresse för hela den svenska fiskerinäringen, inhämtar uttalande från det s. k. *fisk-exportrådet*. Beträffande rådets sammansättning m. m. lämnar nämnden följande upplysningar.

Fiskexportrådet består av representanter för de olika fiskexportintressena — fiskarena, färskfiskhandlarna, salteriföretagen och konservindustrin — på västkusten (Göteborg, Västergötland och Halland), sydkusten (Skåne och Blekinge) samt ostkusten (de östra kustlandskapen i övrigt).

Fiskexportrådet kallas av nämnden till sammanträde, så snart anledning därtill föreligger, exempelvis för att utröna olika exportönskemål inför förestående handelsavtalsförhandlingar, diskutera fördelning mellan olika kustområden av redan erhållna exportkontingenter i handelsöverenskommelser mellan Sverige och länder, där importen av fisk och fiskprodukter är centraliserad, och rådgöra om olika möjligheter att främja och stödja fiskexporten i allmänhet.

Organisationen av fiskexportrådet är för närvarande under omprövning inom nämnden.

Exporten till länder med centraliserad import har samlats till vissa organ, som tillerkänts ensamrätt till exportlicenserna på ifrågavarande länder. Beträffande dessa organs sammansättning och de förutsättningar, som gälla för att exportlicenserna skola förbehållas dem, meddelar jordbruksnämnden följande.

För fisk från västkusten med undantag av skarpsill och de fiskslag i övrigt, som nämnden kan komma att bestämma, utställas exportlicenser för närvarande endast på Västskustfisk, förening u. p. a. Såsom villkor för att föreningen ensam erhåller licenserna gäller, att föreningen skall bereda den enskilda exporthandeln (färskfiskhandeln och salteriföretagen) tillfälle att deltaga vid förhandlingar om avslut med den utländska köparen och i leveranserna på träffat avslut. När detta gäller export av salt sill sker

samverkan mellan fiskare och exporthandel inom ett särskilt organ, kallat Exportutskottet för svensk saltsill. I detta fall utställes exportlicens på föreningen Västskustfisk för exportutskottets räkning. Denna anordning är att betrakta som ett provisorium i avbidan på en fastare organisationsform, varom fiskare och handel kunna enas. Från enskilda salteriföretags sida har man för att ernå samverkan med fiskareparten sammanslutit sig i en förening, kallad Föreningen Västsvensk Saltsillexport u. p. a.

För fisk från sydkusten med undantag för fiskslag, som nämnden kan komma att bestämma, komma exportlicenser under vissa förutsättningar att tills vidare beviljas uteslutande den av fiskare och handel för den ifrågavarande exporten med nämndens godkännande bildade föreningen Sydsvensk exportfisk, förening u. p. a. Som förutsättning för att föreningen skall åtnjuta ensamrätt till licenser har bland annat uppställts, att föreningen och dess verksamhet skall vara underkastad jordbruksnämndens överinsende och att dess styrelse skall ha en opartisk ordförande, utsedd av nämnden. Vidare skall föreningens verksamhet bedrivas efter vissa av jordbruksnämnden godkända riktlinjer och föreningen skall vara skyldig att ställa sig till efterrättelse de beslut rörande medlemskap, styrelsens sammansättning, kvoterings, stadgar, vinstutdelning och dylikt, som kunna komma att meddelas av nämnden. Då den form för föreningen, som godkänts av nämnden, innebär en ombildning av ett redan existerande företag, som vid olika tillfällen anlitas för export till centraliserade marknader, har dessutom föreskrivits att vad som stadgats rörande nämndens befogenheter att övervaka föreningens verksamhet skall gälla även den verksamhet, som bedrivits av föreningen före ombildningen. Föreningens ombildning är för närvarande i huvudsak slutförd.

Allmänt har nämnden stadgat skyldighet för exportorganen att tillse, att alla berättigade intressen av att deltaga i exporten bli tillgodosedda och att exporten, om det finnes nödvändigt, fördelas mellan exportörerna enligt grunder som fastställas av nämnden. Vidare har förutskickats att företagen om nämnden så finner angeläget skola (exempelvis genom att utlysa särskilda exportauktioner) öppna möjligheter för exportörerna att inbördes tävla om exportleveranserna.

Jordbruksnämnden framhåller att behovet av ett organ motsvarande det s. k. fiskexportrådet och av en centralisering av fiskexporten till särskilda organ, såvitt gäller länder med centraliserad import, under det gångna året har dokumenterats vid upprepade tillfällen. Enligt nämndens mening synes det, om exportmöjligheterna skola kunna rationellt tillvaratagas, oundgängligen erforderligt att exporten även i fortsättningen skall kunna regleras i den omfattning som nu tillämpas.

Nämnden berör slutligen frågan om att inrätta en till nämnden knuten *befattning för stödjande av fiskexporten*. Nämnden upplyser att denna fråga under det senaste halvåret varit föremål för överläggningar i olika sammanhang inom fiskexportrådet. Behovet av en dylik befattning har därvid vitsordats från såväl fiskarenas som handelns sida men någon enighet har icke kunnat uppnås om fördelningen av kostnaderna för befattningens upprätthållande. Nämnden har emellertid för avsikt att ytterligare undersöka förutsättningarna att finna en för parterna godtagbar lösning av betalningsfrågan. Under alla förhållanden finner nämnden det angeläget att

möjlighet skall finnas för nämnden att även för nästa budgetår utbetala visst bidrag av allmänna medel till täckande av kostnaderna för befattningen. I nuvarande löne- och kostnadsläge anser nämnden detta bidrag icke böra understiga 35 000 kronor.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer jordbruksnämnden, bland annat, att Kungl. Maj:t skall meddela beslut i fråga om reglering av fiskexporten under budgetåret 1951/52 i huvudsaklig överensstämmelse med vad nämnden föreslagit.

Departementschefen.

Liksom år 1949 har läget på fiskmarknaden år 1950 karakteriserats av vikande konjunkturer och en försämring av lönsamheten. De genomsnittliga fiskpriserna voro beträffande västkustfisket under de två första kvartalen 1950 och i fråga om sillfisket på sydkusten under de tre första kvartalen 1950 lägre än under motsvarande tider år 1949. För fjärde kvartalet 1950 saknas ännu uppgifter. Den inhemska avsättningen av fisk synes även år 1950 ha fortsatt att minska. Bland annat som en följd härav ha de kvantiteter överskottsfisk, som måst omhändertagas av prisregleringsföreningarna, stigit såväl absolut som procentuellt. De farhågor, som man tidigare hyst för att fiskexporten skulle ytterligare försvåras, ha däremot dessbättre ej besannats utan denna export har under år 1950 hållit sig uppe på i stort sett samma nivå som år 1949. Detta torde åtminstone delvis bero på den allmänna ökning av efterfrågan på olika varor, som föranletts av världsläget.

Samtidigt med att de genomsnittliga fiskpriserna sjunkit ha fiskets produktionskostnader stigit. Beträffande vissa slag av förnödenheter har stegringen varit mycket betydande. Exportutsikterna för nästa budgetår måste vidare betecknas som ovissa.

I det läge, som sålunda föreligger, synes det uppenbart att den prisreglerande verksamheten på fiskets område bör fortsätta jämväl under nästa budgetår. Även grunderna för regleringen torde böra behållas i huvudsak oförändrade. Det torde sålunda få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd att handhava prisregleringen i överensstämmelse med de allmänna riktlinjer, som riksdagen godkänt.

Jag vill här erinra om att dessa riktlinjer bland annat innebära att fiskerinäringens utövare skola ha samma möjligheter som andra befolkningsgrupper att vid rationella produktionsförhållanden uppnå en skälig levnadsstandard och erhålla sin del i den allmänna välståndsutvecklingen. Med hänsyn till den utveckling, som under den senaste tiden ägt rum inom fisket och som belysts både i jordbruksnämndens framställning och i skrivelserna från Sveriges fiskares riksförbund, vill jag här betona angelägenheten av att de medel, som stå till förfogande för regleringsverksamheten, skola användas

på det sätt, som är mest ägnat att leda till ett förverkligande av denna målsättning. Därest så finnes erforderligt ur nu nämnda synpunkter bör sålunda en utvidgning av systemet med uttagande av regleringsavgifter övervägas. Likaså bör avvägningen av minimipriser och garantipriser kunna omprövas. Självfallet måste därvid beaktas, att minimipriserna ej sättas så högt att de försvåra ett uppehållande eller en ökning av den inhemska fiskkonsumtionen.

I detta sammanhang vill jag erinra om att storleken av de marginaler, som tillämpas inom fiskhandeln, är av mycket stor betydelse för konsumentpriserna och därmed för fiskkonsumtionen inom landet. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 januari 1951 har jag även samma dag tillkallat utredningsmän för att inom jordbruksdepartementet utreda frågan om prissättningen å fisk inom parti- och detaljhandeln samt vissa därmed sammanhängande förhållanden.

Av den redogörelse, som jordbruksnämnden lämnat rörande kostnaderna för upprätthållande av prisregleringen, framgår att utbetalningarna av pristillägg och prisutjämningsmedel för år 1950 överstigit summan av de regleringsavgifter, som influtit, med icke mindre än omkring 1,4 miljoner kronor. Behållningen av prisregleringsmedel var den 1 januari 1951 allenast 1,3 miljoner kronor mot 3,4 miljoner kronor ett år tidigare. Fiskerinäringens utövare ha under hänvisning till den för dem ofördelaktiga inkomst- och kostnadsutveckling, som ägt rum på senare tid, yrkat att ökade medel skola ställas till förfogande för finansieringen av prisregleringsverksamheten. Såsom jag nyss antytt bör man, i den mån så finnes erforderligt för att genom prisregleringsverksamheten lämna fiskerinäringen ett skäligt stöd, kunna överväga att utvidga systemet med upptagande av regleringsavgifter eller höja avgifterna. Enligt min mening bör jordbruksnämndens handlingsfrihet beträffande prisregleringen därvid icke bindas genom att, såsom priskontrollnämnden ifrågasatt, de utgående pristilläggen maximeras till vissa högsta belopp per budgetår.

Jordbruksnämnden har förordat, att prisregleringsföreningarna skola få disponera sina statslån och de riksbankskrediter, för vilka staten ställt garanti, till deras fulla belopp jämväl för tiden efter den 30 juni 1951 tills vidare. Jag tillstyrker detta förslag, såvitt angår nästa budgetår. Nämnden har vidare förklarat sig icke ha något att erinra mot att prisregleringsföreningarna skola åtnjuta fortsatt räntefrihet å statslånen. Rörande sistnämnda fråga torde jag få erinra att jag vid behandlingen i föl av motsvarande spörsmål för innevarande budgetår förklarade, att jag icke ville motsätta mig att räntefrihet å statslånen skulle medgivas för budgetåret 1950/51 men att jag förutskickade, att denna förmån skulle upphöra den 30 juni 1951. Efter det sagda uttalande gjordes har emellertid läget förändrats i så måtto att de prishöjningar, som inträffat på fiskets förnödenheter, samt den minskade avsättningen av fisk på hemmamarknaden måste väntas komma att medföra vissa svårigheter för prisregleringsföreningarna. Med hänsyn härtill vill

jag icke nu ställa mig helt avvisande till yrkandet om fortsatt räntefrihet å statslånen. Jag förordar därför såsom en övergångsåtgärd, att föreningarna under nästa budgetår skola vara befriade från att betala ränta å lånens halva belopp. På återstoden av lånen bör utgå ränta efter 3,5 procent.

Under innevarande budgetår ha vissa ingripanden skett i fråga om exporten av fisk. Bland annat har exporten centraliserats till särskilda organ, såvitt gäller länder med centraliserad import. Dessa åtgärder ha hittills visat sig välmotiverade. I likhet med jordbruksnämnden förordar jag, att exporten jämväl under budgetåret 1951/52 skall regleras enligt i huvudsak de grunder, som tillämpats under innevarande budgetår.

Därest berörda organisationer och företag kunna enas om att anställa en befattningshavare med uppgift att verka för fiskexporten, har Kungl. Maj:t befogenhet att medgiva, att bidrag till täckande av kostnaderna för denna befattningshavare må för budgetåret 1950/51 utgå med intill 25 000 kronor ur clearingkassan för fisk. Jordbruksnämnden har anmält att behovet av en dylik befattningshavare vitsordats från såväl fiskarens som handels sida men att någon enighet icke kunnat uppnås om fördelningen av kostnaderna. Nämnden har ansett det angeläget, att även för nästa budgetår möjlighet skall finnas att utbetala visst bidrag av allmänna medel till täckande av kostnaderna för en dylik befattningshavare. Nämnden har föreslagit, att bidraget skulle bestämmas till lägst 35 000 kronor. Jag biträder nämndens förslag, att bidrag för berörda ändamål skall kunna utgå under nästa budgetår. Jag anser dock, att bidraget icke bör utgå med högre belopp än det som beräknats för innevarande budgetår, eller 25 000 kronor.

Jag torde slutligen i detta sammanhang få anmäla frågan om finansieringen av kostnaderna för kvalitetskontroll vid export av fisk och fiskprodukter. För innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett reservationsanslag av 25 000 kronor. Därjämte har jordbruksnämnden bemyndigats att disponera 70 000 kronor av clearingkassan för fisk för att bestrida dylika kostnader intill den 1 juli 1951.

Jordbruksnämnden har hemställt att ett anslag för detta ändamål å 95 000 kronor skulle anvisas för nästa budgetår.

Vid behandlingen av detta anslagsäskande i årets statsverksproposition (IX ht, punkt 149) anförde jag, att ifrågavarande kontrollverksamhet syntes böra fortsätta under nästa budgetår. Då verksamheten hade till syfte att befrämja exporten av fisk och fiskkonserver, syntes emellertid kostnaderna i huvudsak böra bestridas av avgifter, som uttoges av exportörerna. Eftersom kontrollen jämväl förbättrade möjligheterna för fiskarna att få godtagbara priser på deras fångster, ansåg jag det vidare rimligt att, i den mån icke samtliga kostnader för kontrollen kunde täckas på angivet sätt, återstoden skulle bestridas av regleringsavgifterna på fisk. Jag ansåg därför att något särskilt anslag för kontrollverksamheten icke borde anvisas för budgetåret 1951/52. I enlighet med det anförda torde Kungl. Maj:t, därest riks-

dagen icke framställer någon erinran däremot, böra föreskriva, att kostnader för kvalitetskontrollen i den mån de icke täckas av exportörernas kontrollavgifter, skola bestridas av de medel som stå till förfogande för prisregleringsverksamheten. Jag torde senare åter få anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att för tiden till och med den 30 juni 1952 reglering av priserna på fisk ävensom av exporten av fisk av vissa slag må anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som förordats i det föregående.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Einar Herlitz.

Genomsnittliga fiskarepriser och minimipriser på fisk under tiden juli 1945 - september 1950. Öre/kg.

Tid	Västkusten										Sydkusten						Genomsnittet av parti-noteringar på strömming i Stockholm
	Genomsnittliga fiskarepriser ¹					Minimipriser ³					Genomsnittliga fiskarepriser		Minimipriser ³				
	All fisk ²	Sill	Torsk	Makrill	Annan fisk ²	Sill nr 1 ⁴	Sill nr 3 ⁴	Torsk nr 1	Torsk nr 2	Makrill (ej liten)	Sill	Torsk	Sill nr 1	Sill nr 3	Torsk nr 1	Torsk nr 2	
<i>1946</i>																	
3:e kv. ...	50·4	39·7	52·0	88·2	74·2	40	—	45	32	30	73·5	28·5	35	36	36	26	79·5
4:e kv. ...	48·4	34·1	68·2	83·2	64·2	40	22	45	32	30	47·5	32·2	35	20	36	30	86·2
<i>1947</i>																	
1:a kv. ...	41·6	28·2	72·6	159·4	68·4	36 (27)	22 (13)	45	32	30	52·1	37·5	35	20	36	30	100·3
2:a kv. ...	53·7	32·7	56·3	49·8	63·9	— (27)	(13)	45	32	30	50·0	30·4	35	20	36	28	87·2
3:e kv. ...	49·6	38·1	61·1	82·6	75·6	49 (40)	22	45	32	30	48·6	30·7	35	20	38	28	89·4
4:e kv. ...	50·3	33·7	75·4	72·5	71·6	40 (29)	22 (20)	45	32	30	47·1	33·4	35	20	38	28	92·8
<i>1948</i>																	
1:a kv. ...	34·4	24·9	63·5	98·3	84·0	33 (24)	18 (13)	45	32	30	51·3	33·6	35	20	38	28	101·6
2:a kv. ...	69·7	41·4	61·1	50·2	92·3	33 (24)	18 (13)	50	32	40	56·2	31·6	35	20	38	28	92·6
3:e kv. ...	57·9	44·7	97·8	88·4	77·6	49 (42)	22	50	32	40	63·0	33·2	35	20	38	28	98·1
4:e kv. ...	52·8	35·7	105·7	91·0	57·2	40 (33)	22	50	35	40	61·7	40·6	45	20	39	30	100·1
<i>1949</i>																	
1:a kv. ...	51·3	35·2	75·3	106·2	91·9	35·5 (33)	20	50	35	40	55·5	36·5	45	20	39	30	100·0
2:a kv. ...	64·6	28·8	60·9	52·8	83·5	35·5 (33)	20	50	35	40	57·5	32·6	45	20	39	30	86·8
3:e kv. ...	47·3	34·9	53·5	58·5	79·5	49 (40)	22	50	35	40	53·9	35·2	45	20	39	30	90·0
4:e kv. ...	46·1	30·5	78·2	58·8	85·6	40 (33)	22	50	35	40	55·7	38·2	45	20	39	30	90·1
<i>1950</i>																	
1:a kv. ...	40·6	27·3	57·4	20·8	81·2	33 (22)	22	50	35	40	49·1	31·9	45	20	39	30	84·6
2:a kv. ...	51·1	28·2	34·4	45·9	67·9	33 (22)	22	50	35	40	40·0	34·0	45	20	39	30	81·5
3:e kv. ...	50·0	36·9	58·6	63·0	76·5	47 (36)	22	50	35	40	46·1	34·6	45	20	39	30	92·0

¹ Uppgifterna avse försäljningen vid fiskauktionen i Göteborg, Gravarne, Smögen, Lysekil och Strömstad (exkl. Strömstad för dec. 1949).² Skarpsill och skaldjur ej medtagna.³ Minimipriserna på sill och makrill avse orensad vara; minimipriserna på torsk avse rensad vara med huvud.⁴ Avser minimipriser vid försäljning på s. k. första auktion (för alla köpare). Inom parentes har angivits minimipriset vid försäljning på s. k. andra auktion (för exportörer och beredare).

Tablå
över inkomster (prisregleringsavgifter m. m.) och utgifter för prisregleringen å fisk under tiden
^{15/4} 1946—^{31/12} 1950, allt i kronor.

Tid	Västkusten		Sydkusten		Ostkusten (strömming)		Importfisk	Överfört från clearingkassan för fisk
	prisregleringsavgifter	utgifter	prisregleringsavgifter	utgifter	prisregleringsavgifter	utgifter	prisregleringsavgifter	
		Pristillägg		Pristillägg		Utbetalt för prisutjämn. ³		
^{15/4} — ^{31/12} 1946	1 203 195: 83	1 276 724: 82	134 452: 47	80 105: 36	126 917: 70	—	110 111: 97	1 000 000: —
^{1/1} — ^{31/12} 1947	1 698 138: 71	1 512 361: 40	212 309: 35	223 655: 04	179 679: 36	140 726: —	283 580: 93	—
^{1/1} — ^{31/12} 1948	2 346 963: 57	1 945 396: 08	375 220: 78	9 139: 26	252 198: 66	132 597: —	274 533: 68	—
^{1/1} — ^{31/12} 1949	1 881 642: 33	1 582 750: 17	303 282: 60	258 434: 77	248 971: 54	831 289: 46	219 991: 34	—
^{1/1} — ^{31/12} 1950	² 1 548 215: 89	² 2 926 299: 93	² 225 879: 45	² 616 162: 68	² 236 396: 81	200 000: —	² 304 083: 19	—
		Omkostnader		Omkostnader		Omkostnader		
^{15/4} 1946— ^{31/12} 1950 . . .		111 486: 92		38 030: 12		3 154: 80		
Summa	8 678 156: 33	9 355 019: 32	1 251 144: 65	1 225 527: 23	1 044 164: 07	1 307 767: 26	1 192 301: 11	1 000 000: —
Behållning (+) resp. underskott (-)	— 676 862: 99		+ 25 617: 42		— 263 603: 19		1 192 301: 11	1 000 000: —
								+ 1 277 452: 35

¹ Beträffande strömmingsregleringen ^{1/4}.

² Siffrorna äro preliminära.

³ Bortsett från fonder å tillhoppa 543 168 kronor, vilka vid regleringssystemets införande ställdes till ostkustens förfogande för prisutjämningsbidrag och numera helt återgått. Beloppen i denna kolumn hänföra sig till det år, vars överskotts fångster de avsett att prisutjämna. (I bilaga 2 till prop nr 202/1950 hänförde sig beloppen i motsvarande kolumn till året för utbetalningen från livsmedelskommissionen.)